

**Civilprocesa likuma norma, kas regulē blakus sūdzības iesniegšanas kārtību, atbilst
Satversmei**

2012. gada 29. oktobrī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2012-05-01 „Par Civilprocesa likuma 141. panta pirmās daļas, ciktāl tā neparedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru apmierināts pieteikums par prasības nodrošinājuma atcelšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam”.

*Ierobežojums prasītājam pārsūdzēt tiesas lēmumu par prasības nodrošinājuma atcelšanu
neaizskar Satversmes 92. pantā noteiktās pamattiesības*

Apstrīdētā norma

Civilprocesa likuma 141. panta pirmā daļa: „Par šā likuma 140. panta trešajā daļā minēto lēmumu, lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par prasības nodrošināšanu, un lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par prasības nodrošinājuma atcelšanu, var iesniegt blakus sūdzību. Šā likuma 140. panta otrajā daļā minētajā gadījumā blakus sūdzību var iesniegt par tiesas lēmumu daļā, ar kuru prasītājam uzdots nodrošināt zaudējumus.”.

Augstākā juridiska spēka norma

Satversmes 92. pants: Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.

Lietas fakti

Pieteikuma iesniedzēja – akciju sabiedrība „Swedbank” – norāda, ka ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas lēmumu tika atcelti prasības nodrošinājumi, kas bija noteikti pēc AS „Swedbank” pieteikuma. Apstrīdētā norma liegusi pieteikuma iesniedzējai pārsūdzēt šo lēmumu.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma noved pie neattaisnojamas pušu procesuālo tiesību nelīdzsvarotības, jo atbildētājam esot tiesības pārsūdzēt tiesas lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par prasības nodrošinājuma atcelšanu.

Savukārt Saeima norāda, ka apstrīdētā norma pašreiz spēkā esošajā redakcijā esot izteikta ar mērķi uzlabot prasības nodrošināšanas regulējumu, vienlaikus pielāgojot to Satversmes tiesas 2010. gada 30. marta spriedumā lietā Nr. 2009-85-01 un 2010. gada 4. oktobra spriedumā lietā Nr. 2010-15-01 noteiktajam. Saeimas ieskatā prasītājam esot iespēja sniegt visus nepieciešamos argumentus un pierādījumus par prasības nodrošināšanas nepieciešamību, gan iesniedzot pieteikumu par prasības nodrošināšanu, gan arī atspēkojot atbildētāja iesniegto pieteikumu par prasības nodrošinājuma atcelšanu. Turklāt apstrīdētā norma ierobežojot tiesāšanos par jautājumiem, kas nav saistīti ar lietas izskatīšanu pēc būtības, un tādējādi mazinot tiesas procesa novilcināšanas iespēju un ļaujot nodrošināt strīdu ātrāku un efektīvāku izskatīšanu.

Arī citas lietā pieaicinātās personas norāda, ka apstrīdētā norma nodrošinot lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par iepriekšējo Satversmes tiesas spriedumu un pušu procesuālo tiesību vienlīdzību

Satversmes tiesa jau spriedumā lietā Nr. 2009-85-01 izvērtēja prasītāja un atbildētāja procesuālo tiesību apjomu un iespējas panākt tiesas lēmumu pārskatīšanu prasības nodrošinājuma jautājumos. [9.] Satversmes tiesa atzina, ka (saskaņā ar tābrīža regulējumu) prasītājs un atbildētājs tiesas procesā nostādīti nevienlīdzīgā situācijā un līdz ar to nav garantēta procesuālo tiesību vienlīdzība. Šajā spriedumā tiesa norādīja, ka „pušu procesuālo tiesību vienlīdzība tiktu samērota ar procesuālo ekonomiju arī tādā gadījumā, ja atbildētājam būtu vismaz tiesības iesniegt blakus sūdzību par tiesas lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par prasības nodrošinājuma atcelšanu” [8.3.].

Civilprocesa likuma grozījumi, kas pieņemti 2011. gada 4. augustā, paredz atbildētājam tiesības iesniegt blakus sūdzību par tiesas lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par prasības nodrošinājuma atcelšanu [8.4.].

Satversmes tiesa secināja, ka ar šiem grozījumiem Saeima nav sašaurinājusi prasītāja tiesību apjomu, bet vienīgi paplašinājusi atbildētāja tiesību apjomu atbilstoši Satversmes tiesas spriedumā Nr. 2009-85-01 nolemtajam. Tādējādi šobrīd pušu procesuālās tiesības ir līdzsvarotas un apstrīdētā norma nodrošina pušu procesuālo tiesību vienlīdzību [9].

Par tiesību uz pārsūdzību ierobežojumu

Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā norma ierobežo Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 92. pantā nostiprināto tiesību uz taisnīgu tiesu saturā ietilpstošās tiesības uz pārsūdzību [10].

Par apstrīdētās normas legītīmo mērķi un pamattiesību ierobežojuma samērīgumu

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētās normas legītīmais mērķis ir citu personu tiesību aizsardzība, proti, norma nodrošina strīdu ātrāku un efektīvāku izskatīšanu, mazina tiesu noslogotību, tādējādi aizsargājot arī citu personu tiesības uz taisnīgu tiesu [12].

Satversmes tiesa izvērtēja, kurām pamattiesību uz taisnīgu tiesu saturā ietilpstošajām tiesībām – personas tiesībām uz pārsūdzību vai personas tiesībām uz efektīvu un savlaicīgu lietas izskatīšanu – konkrētajā situācijā dodama priekšroka [16.].

Tiesa atzina, ka lēmums par prasības nodrošināšanu tiek pieņemts, balstoties tikai uz vienas puses, proti, prasītāja argumentiem, bet, pieņemot lēmumu par prasības nodrošinājuma atcelšanu, tiek ņemti vērā abu pušu argumenti [16.2.]. Tādējādi, lai gan apstrīdētajā normā nav paredzēta iespēja pārsūdzēt lēmumu par prasības nodrošinājuma atcelšanu, tomēr, lemjot par šo jautājumu, tiek nodrošināts pienācīgs tiesas process [16.2.].

Visbeidzot, Satversmes tiesa secināja, ka sabiedrības ieguvums no apstrīdētās normas ir lielāks nekā personas tiesībām noteiktais ierobežojums [16.3.]

Satversmes tiesa atzina Civilprocesa likuma 141. panta pirmo daļu, ciktāl tā neparedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru apmierināts pieteikums par prasības nodrošinājuma atcelšanu, par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājas spēkā tā publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams arī Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktisko apstākļu izpratni. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216